

Beslutat av miljönämnden 2016-12-08

Diarienummer: MN 2016-00336

Västra Götalandsregionens program för cirkulärt mode och hållbara miljöer 2017-2020

1. Inledning och syfte

I Västra Götaland finns en stark vilja att ställa om till en ekonomiskt, ekologiskt och socialt långsiktig hållbar utveckling. Program är ett av flera verktyg som Västra Götalandsregionen använder för att uppfylla målen i det regionala tillväxt- och utvecklingsarbetet. De styr Västra Götalandsregionens prioriteringar inom vissa styrkeområden. Programmen omfattar utvecklingsinsatser som bygger på samverkan för att lösa aktuella samhällsutmaningar och som på så sätt skapar möjlighet för hållbar regional utveckling.

Programmet ”Cirkulärt mode och hållbara miljöer” syftar till en hållbar produktion och konsumtion som driver ansvar, utveckling och innovationer genom att underlätta en övergång till en cirkulär ekonomi inom textil/mode/inredning/möbler. Det ska bidra till miljönytta genom minskad resursförbrukning samt utfasning av hälso- och miljöskadliga ämnen. Programmet ska samtidigt bidra till innovation, näringslivsutveckling och ökad sysselsättning genom nya affärsmöjligheter. Kunskap och utvecklingsinsatser ska stärkas för en ökad medvetenhet och efterfrågan på hållbara lösningar.

Programmet är en del av det långsiktiga och innovationsfrämjande arbetet inom det regionala utvecklingsuppdraget. Programmet bygger på att stärka befintliga satsningar såsom innovationsmiljöer och stimulera framväxt av nya satsningar.

Styrande dokument för detta program är regionfullmäktiges budget, Vision Västra Götaland samt Västra Götaland 2020 – Strategi för tillväxt och utveckling i Västra Götaland 2014-2020. Programmet bidrar även till genomförandet av Strategiska vägval för ett gott liv i ett fossiloberoende Västra Götaland 2030.

Inom textil- och möbelbranschen sker även insatser inom program som drivs av Västra Götalandsregionens regionutvecklingsnämnd som exempelvis insatser för att stimulera innovation och nyföretagande, utveckling av små- och medelstora företag och kunskapsintensiva kluster samt kreativa och kulturella näringar. Textil- och möbelbranschen och dess koppling till arkitektur/design lyfts även Västra Götalands regionala kulturplan som är kulturnämnden i Västra Götalandsregionens ansvar. Gemensamma prioriteringar mellan nämnderna inom Regional utveckling kan bli aktuellt.

Allt utvecklingsarbete i Västra Götaland ska beakta och genomsyras av kriterier som jämställdhet, integration, klimat/miljö samt internationalisering.

2. Globala trender och utmaningar

Textil- och modeindustrin är en av världens mest resursintensiva och förorenande branscher (EEA 2014). Att producera ett kg ny textil kräver 7 000-29 000 liter vatten, 1,5- 6,9 kg kemikalier och leder till utsläpp av 10-40 kg

koldioxidekvivalenter¹. Det finns en brist på jungfruliga textilfibrer samtidigt som det finns stora volymer textilt avfall vilket belyser vikten av cirkulära textila materialflöden. Möbelindustrin står för en liknande problematik som klädindustrin kring resursförbrukning och kemikalier men produkterna har en längre livslängd, vilket ger en mindre påverkan. Båda branscherna har starkt internationell påverkan med omfattande import och export till/från Sverige.

Såväl den svenska textilindustrin som möbelindustrin står sig väl i ett internationellt perspektiv och är i dag världskända för design, innovation och utveckling där flera företag har ett ambitiöst miljöarbete.

Programmet för Cirkulärt mode och hållbara miljöer påverkar flera av FN:s hållbarhetsmål² – Agenda 2030 - i ett internationellt perspektiv, främst:

Mål 6 – Rent vatten

Mål 9 – Hållbar industri, innovationer och infrastruktur

Mål 12 – Hållbar konsumtion och produktion

Mål 15 – Ekosystem och biologisk mångfald.

EU-kommissionen har antagit ”Closing the loop – An EU action plan for the Circular Economy”³. I den lyfter man fram att övergången till en mer cirkulär ekonomi är en nödvändig del i EU:s arbete för att utveckla en hållbar, koldioxidsnål, resurseffektiv och konkurrenskraftig ekonomi. Målsättningen är att värdet på produkter, material och resurser behålls i ekonomin så länge som möjligt och avfallsgenereringen minimeras.

I planen lyfter man också fram att det finns goda förutsättningar till hållbara konkurrensfördelar för Europa genom nya affärsmöjligheter och mer effektiva sätt att producera och konsumera.

Inom EU bedrivs också ett arbete för att fasa ut hälso- och miljöskadliga kemikalier, vilket är en viktig förutsättning för att skapa hållbara materialflöden. Det sker exempelvis genom miljömärkning med EU Ecolabel samt inom REACH, som är EU:s förordning för att begränsa användningen av skadliga kemikalier.

Inom de nordiska länderna finns gemensamma utmaningar och samarbeten inom ex Nordiska ministerrådet dels genom miljömärkningen Svanen och dels för hållbara textilier. På nationell nivå i Sverige finns handlingsplaner med Kemikalieinspektionens ”En giftfri vardag”⁴ och Naturvårdsverkets ”Tillsammans vinner vi på ett giftfritt och resurseffektivt samhälle”⁵ som båda lyfter vikten av att ställa om till giftfria och cirkulära materialflöden där textilier är prioriterat inom båda dessa områden.

Regeringen har antagit en ”Strategi för hållbar konsumtion”⁶ som ska underlätta medvetna val genom att exempelvis stimulera så kallad nudging och delandekonomi men också ändrade styrmedel som momssänkningar för renovering och reparationsavdrag.

¹ Förslag om hantering av textilier – redovisning av regeringsuppdrag – Naturvårdsverket 2016

² <http://www.regeringen.se/regeringens-politik/globala-malen-och-agenda-2030/>

³ http://ec.europa.eu/environment/circular-economy/index_en.htm

⁴ <http://www.kemi.se/om-kemikalieinspektionen/verksamhet/handlingsplan-for-en-giftfri-vardag>

⁵ <http://www.naturvardsverket.se/Miljoarbete-i-samhallet/Miljoarbete-i-Sverige/Uppdelat-efter-omrade/Avfall/Avfallsforebyggande-program/>

⁶ <http://www.regeringen.se/artiklar/2016/10/strategi-for-hallbar-konsumtion/>

3. Västsvenska förutsättningar

I Västra Götaland finns en stor koncentration av företag inom textilindustrin och professionell kompetens inom akademi, institut och näringsliv vilket ger mycket goda förutsättningar att skapa nya affärsmöjligheter och ökad sysselsättning i övergången till en cirkulär ekonomi. Textilbranschen är ett utpekat styrkeområde för Västra Götaland, främst i Boråsregionen, som har gått från att vara en arbetsintensiv bransch till att bli en kunskapsintensiv där svenska varumärken har visat sig vara framstående inom design, produktutveckling och varumärkesbyggnad, vilket har många likheter med möbel och inredningsbranschen. Förmågan att anpassa sig strukturellt till förändringar i branschen har varit en styrka för Sverige och det är också en av anledningarna till att många företag är fortsatt framgångsrika med högvärdiga produkter idag.

Textil- och möbelbranschen är nära relaterad till varandra vilket också synliggörs i rapporten ”Branschöverskridande kompetensknippen”⁷. Exempelvis gör flera större textilföretag med produktion i Västra Götaland produkter för inredning till offentlig miljö som möbeltyg, gardiner och mattor. I Västra Götaland är ca 7 000 personer anställda inom produktion av textilier/möbler/inredning. Här finns också en stor andel företag som arbetar inom parti- och detaljhandel inom textil- och möbelbranschen samt arkitekter/designer med flera och totalt omfattar branschen cirka 17 000 anställda i vår region. I Västra Götaland finns även en mycket stark specialisering inom textil- och möbelbranschen, vilket beskriver sektorns andel av totala sysselsättningen i en region jämfört med motsvarande andel på nationell nivå.

Trots många och stora utmaningar ser svenska textil- och möbelbranschen ljus på framtiden och att det finns stora möjligheter. Inom såväl textil- som möbelindustrin finns en medvetenhet om vikten av att ställa om till en cirkulär ekonomi och flera projekt är igång som Västra Götalandsregionen finansierar. Denna utveckling är ännu i ett tidigt skede men det finns en stor potential inom design, teknik och affärsutveckling för att utveckla nya lösningar som kan ge ökad sysselsättning i Västra Götaland.

Det finns också en ökad efterfrågan från offentliga kunder på resurseffektiva produkter utan hälso- och miljöfarliga ämnen där satsningar som ex Gröna listan och Giftfria förskolor bidrar till att högre krav ställs i upphandlingar och inköp. Det påverkar branschen vilket stimulerar till ny produktutveckling.

Programmet ”Cirkulärt mode och hållbara miljöer” ska stimulera synergieffekter mellan ett ökat utbud och ökad efterfrågan av giftfria och cirkulära produkter/affärsmodeller men även kompetensutveckling som är relaterat till dessa områden. Projekt som ligger ”högt upp i avfallstrappan” så man gör rätt från början och aktörssamverkan som kan bidra till större förändringar kommer att prioriteras.

⁷ Branschöverskridande kompetensknippen, Nya perspektiv på Västsveriges näringslivsstruktur. Västra Götalandsregionen och Region Halland.

Exempel på insatser:

Här ges några exempel på insatser som kan ingå i programmet, det är dock flera faktorer som avgör om projektansökningar beviljas.

Cirkulär ekonomi

- Design och produktutveckling som syftar till en lång livslängd med effektiva system för uppdatering.
- Cirkulära affärsmodeller hos större aktörer
- Teknikutveckling och samhällssystem som ger förutsättningar för cirkulär ekonomi.
- Tjänsteutveckling inom handeln som ger produkter ökad livslängd.

Gifffria produkter

- Material- och produktutveckling som fasar ut hälso- och miljöfarliga ämnen
- Upphandling/inköpssamarbeten för hållbara produktval såväl cirkulationstextilier/arbetskläder som inredning/möbler.
- Insatser som underlättar för invånare att göra medvetna val.

Framtidens miljöer

- Kompetensutveckling och insatser som bidrar till sunda miljöer för barn och unga.
- Utvecklingsarbete för framtidens innovativa och hållbara arbetsplatser
- Ökad beställarkompetens och övergripande rutiner i större organisationer för inredning av offentliga miljöer.
- Plattform som samlar aktörer och insatser för utvecklingsarbete och kompetensutveckling för hållbara miljöer

4. Mål och målgrupper

Mål

Programmet för Cirkulärt mode och hållbara miljöer 2017-2020 ska bidra till följande mål:

- Stärkt innovationskraft för cirkulär ekonomi inom textil- och möbelbranschen i Västra Götaland genom samverkan mellan näringsliv, forskning och offentlig sektor
- Professionell beställarkompetens för hållbara interiörer i större organisationer och samarbete med branschens aktörer för att testa och demonstrera lösningar.
- Ökat utbud och efterfrågan av cirkulära och gifffria produkter/tjänster/system inom textil- och möbelbranschen.

Målgrupper

Målgruppen för programmet är utvecklingsaktörer inom akademi, institut, företag och offentliga organisationer som samverkar och bidrar till ett eller flera av ovanstående mål. För insatsområdet ”Produkt- och affärsutveckling för en cirkulär ekonomi” prioriteras samarbeten med västsvenska mode/sport/företag som har professionella designers och industriell produktion, det samma gäller för möbel/inredningsbranschen och här prioriteras företag med tillverkning för offentlig miljö.

5. Insatsområden

Programmet pekar ut tre insatsområden:

- Produkt- och affärsutveckling för en cirkulär ekonomi
- Kompetensutveckling och innovationer för framtidens hållbara miljöer
- Hållbar handel

Insatsområde 1 - Produkt- och affärsutveckling för en cirkulär ekonomi

Västra Götaland är Sveriges nav för textilindustri samt en stor andel företag inom möbel- och inredningsbranschen. Övergången till en cirkulär ekonomi kommer innebära en stor utmaning där innovation och resurseffektivitet behöver gå hand i hand med lönsamhet och affärsutveckling för att nå framgång. Västsverige styrka ligger inom design, teknik- och affärsutveckling för att utveckla cirkulära flöden. Det är viktigt att göra rätt från början, därför kommer programmet att prioritera design och produktutveckling för lång livslängd, d.v.s. hur man utformar produkter för att fungera i cirkulära system. Lika viktigt är att fasa ut hälso- och miljöskadliga ämnen i produkterna. Utredningar visar betydelsen av insatser som ger produkterna längre livslängd⁸ genom uppdatering/återrenovering och här finns en lång rad företag på lokal nivå som kan utveckla nya affärsmöjligheter och skapa ökad sysselsättning i en cirkulär ekonomi.

Insatsområde 2 - Kompetensutveckling och innovationer för framtidens hållbara miljöer

När man ska forma nya/reovera offentliga miljöer som skolor, kontor m.m. finns beställarkompetens för att bygga huset genom hela värdekedjan. När man kommer till inredningen av dessa miljöer, för att utforma en väl fungerande och hållbar arbetsplats, saknas ofta professionella beställare och kompetens på en övergripande nivå i organisationen och det blir verksamhetschefens ansvar att uppfylla alla krav. Här finns stor potential för mer medvetna rutiner och inköp som gynnar såväl ekonomi som ekologi. Det finns också brist på forskning och utveckling för hållbara interiörer samt verktyg för hur man t.ex. ska bedöma miljökrav. Insatsområdet ska öka kompetensen om hållbara interiörer med fokus på giffritt och cirkulärt, från beställare till näringslivet.

⁸ Re:design kläder samt Re:textile collection, Textilhögskolan 2014 resp 2015

Det ska också höja innovationsgraden för inredningsbranschen och utveckla test- och demomiljöer för framtidens hållbara miljöer med smarta funktioner, material och produkter/tjänster för en cirkulär ekonomi. Ambitionen är att samla aktörer som utvecklar branschområdet och stärker västsvenska aktörer.

Insatsområde 3 - Hållbar handel

Innovationssatsningar ger miljönytta först när de får ordentlig spridning. Därför är det avgörande med större aktörer som är föregångare för att skapa efterfrågan på giftfria och cirkulära produkter/tjänster. Samarbeten kring kravställande i offentlig upphandling, innovationsupphandling och medvetna inköp är viktiga verktyg för att driva utvecklingen framåt inom offentliga textilier och möbler/inredning.

Inom mode/sport/friluftsliv är det privatpersoner som är stora kunder, därför prioriteras även insatser i samarbete med profil/detaljhandeln. Även utveckling av tjänstesektorn på en professionell nivå för att ge produkter längre livslängd och kan förena såväl ekologiska som sociala och ekonomiska möjligheter. Insatsområdet bidrar även till samarbeten mellan kommuner och branschen för att inspirera invånare till mer hållbara val som en del i att skapa attraktiva samhällen och underlätta hållbar konsumtion.

6. Insatsformer och bedömning

Ansökningar tas emot löpande. Dialog ska ske med programansvarig innan ansökan skickas in. Medfinansiering krävs.

Programmet finansierar förstudier, projekt och samverkansmiljöer.

Förstudier avser vanligtvis mindre studie som genomförs i samverkan med flera parter och med medfinansiering från sökande och/eller samverkansparter.

Samverkansprojekt är projekt i samverkan med flera parter, med substantiell medfinansiering från samverkande parter. Nivån av VGR: medfinansiering beror på insatsens art och vikt för regional utveckling.

Samverkansmiljöer är miljöer, centrubildningar, labb etc. med relevans för insatsområdena. Finansiering sker via projektfinansiering av strategiska satsningar i samverkan med aktörer, med placering på t.ex. science parks.

Direkta företagsstöd hanteras inom ramen för Västra Götalandsregionens SMF-program där verktyg som såddfinansiering, konsultcheckar och FoU-kort finns.

Bedömningskriterier för finansiering

Relevans – Bidrar projektet till programmets syfte och mål?

Potential – Bidrar projektet till att nya och innovativa lösningar utvecklas och testas?
Bidrar projektet till att lösningarna sprids efter och utanför projektets ram?

Genomförbarhet – Projektets planering av aktiviteter och budget i relation till uppsatta mål.

Aktörskonstellation – Projektets förankring hos relevanta aktörer. Har deltagarna kapacitet att skapa betydande förändring? Är fördelning av roller och medfinansiering rimlig?

Generellt prioriterade frågor

Enligt VG2020 finns fyra generellt prioriterade frågor som ska genomsyra allt utvecklingsarbete i Västra Götaland: jämställdhet, integration, klimat/miljö samt internationalisering. Samtliga program ska beakta kriterierna och de ligger även till grund för bedömning av projektansökningar.

Jämställdhet innebär att projekten främjar en jämlik fördelning av resurser mellan kvinnor och män.

Integration innebär att projekten skapar förutsättningar för ett ökat deltagande i arbetsmarknad, näringsliv och akademi för utlandsfödda som står utanför arbetsmarknaden. Båda dessa kriterier bidrar till att samhällets resurser och kompetens används på ett smartare och mer effektivt sätt.

Miljö/klimat innebär att projekten bidrar till en hållbar omställning av produktionen av varor och tjänster och/eller ett fossiloberoende Västra Götaland 2030.

Internationalisering innebär att projekten bidrar till internationell samverkan, vilket bidrar till att Västra Götaland blir mer internationellt konkurrenskraftigt med ambitionen att bli världsledande på innovation inom styrkeområden.

7. Utvärdering och uppföljning

Uppföljning av beslutade projekt följer de rutiner som finns för respektive nämnd vad gäller till exempel rapportering. De projekt som beslutas ska bidra till programmets genomförande och är därmed en del i den utvärdering som kommer att genomföras vid avslut.